

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI ROK

TEORIJA IN ZGODOVINA DRAME IN GLEDALIŠČE

Izpitna pola

Ponedeljek, 12. junij 2006 / 90 minut

*Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero
ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček in radirko.
Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca in dva konceptna lista.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar!

Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani, na ocenjevalna obrazca in na konceptna lista).

Odgovore zapisujte razločno, v prostor, ki je za to namenjen. Uporabljate lahko nalivno pero ali kemični svinčnik. Nečitljive rešitve in nejasni popravki se točkujejo z nič (0) točkami. Rešitve nalog v izpitni poli ni dovoljeno zapisovati z navadnim svinčnikom.

Zaupajte vase in v svoje sposobnosti. Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 8 strani.

Preberite odlomek iz dramskega besedila (A):

MRVA: Fant je videl rožo čudotvorno,
v sanjah jo je videl daljnožarko,
vzdramil se je in je šel na pot.

POLJANEC: On jo bo našel, on med nami vsemi, ker so vedra njegova lica
in ker so čiste njegove oči. O bratje, z vedrim licem, s čistim očesom na pot
... roka božja bo odprla srce in v srcu bo roža čudotvorna ... Ali dodeljena
bo tudi meni, bratje, tudi nam vsem, ki smo jo verno iskali in je nismo
spoznali. Zaradi trpljenja nam bo dodeljena ob poslednji uri. Kar smo trpeli,
ni izgubljeno. Slabi smo bili in plahi, razjedeni od trepetajočega hrepenenja.
Ali izgubljen ni noben samotni vzdih, tudi solza slabotnega ni izgubljena. S
trpljenjem in s smrtjo bomo pognojili to lepo zemljo, da bo vzkliklo novo
življenje ... Ali si še pri meni, brat, ali me čuješ? Ali govore moja ustna, ali
govori le moje srce?

MRVA: Čujem te, brat!

POLJANEC: In zdi se mi, da nisi ti sam pri meni, da vas ni le troje, da vas je
tisoč – koliko vas je, bratje moji trpeči? Iz stoletja v stoletje – dolga
procesija, nepregledna. Ne bojte se, ne vzdihujte – Bog vas je videl, videl je
vaše hrepenenje in vaše trpljenje. Blizu je ura vstajenja in poveličanja, blizu
je ura, ko se bo nagnila k tem ustnam roža čudotvorna! Tako lahko mi je, da
tako lahko ...

1. Navedite naslov dramskega besedila, iz katerega je vzet odlomek A, kje je nastajalo, kdaj je bilo uprizorjeno, v čigavi režiji in vsaj enega igralca v kateri izmed vodilnih vlog:

naslov _____, nastajalo v _____,

prvič uprizorjeno leta _____, v režiji _____,

vloga in igralec/-ka: _____.

5 točk

2. Kakšen je bil prvotni naslov te zadnje Cankarjeve drame? Presodite/utemeljite, ali bi bil glede na osrednjo dramsko temo ustrežnejši od sedanjega?

Prvotni naslov: _____

Utemeljitev: _____

1 + 2 točki

3. Kdo je Poljanec, kakšna je njegova dramska vloga, kako razume 'rožo čudotvorno'?

3 točke

4. V kateri okolji je postavljeno dramsko dogajanje? Kakšen je socialni položaj večine dramskih likov?

Okolji: _____

Dramski liki _____

2 + 2 točki

5. Presodite, katero dogajanje prevladuje v Cankarjevi Lepi Vidi: zunanje ali notranje?

Svojo presojo obrazložite.

1 + 2 točki

Preberite odlomek iz dramskega besedila (B):

Pri Dolinarjevih. Soba na verando. Duri na desno in na levo. Steklena vrata v ozadju so zastrta, le malo žarkov večernega sonca sije v sobo. Na mizah rože.

DOLINAR sedi na zofi pred malo mizico na levi; govori tiho, napol zase:

Ničesar več ne vem, ničesar več ne čutim. Komaj še vem, da sem jaz, da živim, da hodim živ človek med živimi ljudmi in ne breztelesna senca med sencami. Če govorim naglas, mi ni znan več moj glas; če se pogledam v ogledalo, mi ni znan moj obraz. Ničesar več ne vem, ne razumem – svet mi je tuj in strašen, kakor izgubljenemu otroku ... Prišla sva roko v roki, ženin in nevesta, svatovske pesmi so bile v najinih srcih, luč nebeška je bila v najinih očeh. In komaj je prestopila prag, so njena lica splahnela, so zatemnile solze njene oči. Ni je luči, da bi pregnala to senco na njenih licih, ni je ljubezni, da bi otrla te solze ... Kakor da bi z ognjem vodo gasil: še meni je sonce ugasnilo, še meni je svatovska pesem kakor žalostinka, svatovski hram kakor grob ... (II)

6. Kaj vam o Dolinarju pove stransko besedilo in njegova monološka replika? Kakšen razvoj dogajanja se napoveduje?

Dolinar je _____

Napoved dogajanja: _____

2 + 2 točki

7. Skicirajte dramatikovo ali svojo zamisel gledališke izvedbe uvodne didaskalije:

1 točka

8. Dolinarjeva replika v odlomku B je namenjena zdravniku in uvaja daljši pogovor, v katerem izrazi zdravnik svoje vitalistične ideje; meni, da so sanje škodljive, da se zaradi hrepenenja zgublja življenje, da ni varno ljubiti "temno kraljico" in da se je treba odpreti življenju, radosti, luči, lepoti. Podobne ideje izrazi zdravnik tudi v neki drugi Cankarjevi drami: zapišite, v kateri in kateremu dramskemu liku; strnite jih v njegovo osrednjo tezo.

Naslov drame _____ Dramski lik _____

Osrednja teza _____

1 + 1 + 2 točki

9. Navedite: dve simbolistični prvini in dve prvini, s katerima bi potrdili tezo, da je Lepa Vida tudi pesniška (poetična) drama.

Simbolistični prvini: _____

Prvini, značilni za pesniško dramo: _____

2 + 2 točki

Preberite odlomek iz dramskega besedila (C):

VIDA: Iz sanj si govoril, iz puste noči; zdaj pa je že blizu tvoje veselo jutro, blizu tvoj svatovski dan! ... Tudi moje jutro je blizu ... vsako noč, vso noč sem ga klicala s solzami, da bi potrkal na okno ... pa se je sinoči oglasilo, oznanilo je ... Zakaj nisi vesel, kakor sem jaz vesela, ko nama je zasijalo jutro, tebi od vzhoda, meni od zahoda?

DOLINAR: Tudi ti, Vida, tudi ti si bolna, tudi ti govoriš iz sanj! Kaj nisi pri meni, kaj nisi moja? Ne moja na vekomaj? Mrak je zdaj, kako bi na pot, kam?

VIDA: Jutro je ... Glej, tam je sonce, v parku, na beli cesti ... tam, glej, tam ... pokliči jo!

DOLINAR: Vida! Vida!

VIDA: Daj mi roko za slovo, da jo poljubim za tvojo blagost in za tvoje trpljenje! *Skloni se in mu poljubi roko.*

DOLINAR: Ne ti! Ne ti!

VIDA: In če se v sanjah kdaj spomniš name, se bodo pozdravile najine sanje – za tisto svetlo noč!

SLUŽKINJA od leve: Voz je pod verando! *Odide.*

DOLINAR: Ne, Vida, ne! V svojih rokah te ogrejem, s poljubi te ozdravim ...

VIDA: Ne kliči smrti!

DIONIZOV GLAS pod verando: Vida!

VIDA: Čuj – moje jutro, moje zlato jutro!

DIONIZ na verandi: Vida! Vida!

DOLINAR jo prime za obedve roki: Ne izpustim te!

DIONIZ prihiti truden in zasopel in poklekne prednjo: Dolga je bila pot, vso noč, ves dan, o Vida ... Zakaj si šla od nas, brez slovesa od nas vdanih? Angel božji mi je kazal pot; našel sem te in nikoli več te ne izpustim, nikoli več!

10. Odlomek D je vzet iz sklepne situacije. Povzemite osrednji dogodek v njej. Kaj se zgodi po njej?

Osrednji dogodek v njej: _____

Dogajanje po njej: _____

2 + 2 točki

11. V čem se razlikujeta Dolinarjev in Vidin jezik?

2 + 2 točki

12. Slabi dve desetletji za Vido drugi ženski lik v neki drugi slovenski drami izreka njenim podobne besede: "Nikakega spomina več, nikdar ni bilo ničesar! Jutro, moje jutro – nič več ni res – strahotna otroška vizija!" Kdo je ta lik, v kateri drami izreče te besede in v čem je podoben Vidi?

Dramski lik: _____ Dramsko besedilo: _____

Podobnost: _____

1 + 1 + 2 točki

13. V drami, ki ste jo ugotovili v prejšnji nalogi, je neki moški lik, na katerega se spomnimo ob naslednjih Mrvovih besedah: "Saj veš, v moji izbi je sredi stropa pritrjena močna železna kljuka. Na tisto kljuko sem že pred štirinajstimi dnevi obesil vrv. Zdaj jo ogledujem vsak večer, tisto vrv, včasih se je celo malo pritaknem, da se tiho ziblje od stene do stene. Ali nisem to storil le zategadelj, da bi samemu sebi utajil svojo strahopetnost?" Zapišite ime tega moškega lika, ga na kratko označite.

Moški lik: _____

Oznaka: _____

1 + 2 točki

14. Franc Zadavec je pisal, da v drami o Lepi Vidi "spiritualni napetosti, nihajoči med dvomom in mogočno vero, zanosu po duhovno etični popolnosti človeka in družbe nasprotujeta samo dve osebi". Kateri sta to? Kaj jima je skupno?

Dramska lika: _____

Skupno: _____

2 + 1 točka

15. Znale Cankarjeve triade so: mati – domovina – Bog – duša, dekle, žena – lepo – dobro – plemenito. Zanj je iz Lepe Vide. Kdo jo izreče?

Dramski lik: _____

2 točki

16. Preberite naslednje replike:

a) "Sanje so škodljive; človek izgubi veselje do vsakdanjega kruha in razum za vsakdanje sladkosti. Vsak trenutek hrepenenja je ukraden življenju, je izgubljen, zavržen. Kdor pa presanja in prekoprni vse svoje življenje, ni živel nikoli ... je kolobaril po svetu kakor mesečnik."

b) "... ne znate živeti, ne znate! Človek je človek, najprej kruha in vina, vse drugo je senca. Tisto prepričanje in tako dalje, vse tisto je le suknja – kaj suknja, kvečjemu dežnik!"

Zapišite, kdo ju izgovori in komu:

a) _____

b) _____

1 + 1 + 1 + 1 točka

17. Kateri svetovni dramatik, Cankarjev sodobnik, je avtor sintagme "notranje življenje", ki da naj ga prikazuje dramatika (podčrtajte ga):

H. Ibsen O. Wilde M. Maeterlinck

1 točka

18. Dramsko besedilo se razlikuje od pesmi ali romana; razlik je več, vi zapišite le dve, ki sta po vaši presoji bistveni.

2 točki

19. Kako je v dramskem besedilu nakazana gledališka uprizoritev?

1 točka

20. Zapišite dve pomembni nalogi, ki ju mora v pripravah na gledališko uprizoritev opraviti dramaturg.

2 točki

21. Katera tri pomembna vprašanja vam lahko pomagajo oblikovati lik pri gledališkem uprizarjanju?

3 točke

22. Zapišite tri vrste besedil, ki jih ponujajo sodobni gledališki listi.

3 točke

23. Podčrtajte najstarejši teoretični spis (Dramatsko pesništvo – Osnovne črte iz literarne teorije – Priročna knjiga za glediške diletante) in njegovega avtorja (Ivan Pregelj – Josip Noll – Ljudevit Pivko), na črto pa zapišite še naslov in avtorja katerega izmed sodobnih slovenskih teoretičnih del o dramati oziroma dramaturgiji:

3 točke

Skupaj 70 točk